

ЕДО
МУРТИК

Секретаријат за култура на СРМ. Музеј на современа уметност — Скопје

ЕДО
МУРТИК

10. IV—20. IV 1964.

Сала Работнички дом — Скопје

Изложбата на истакнатиот хрватски Ликовен уметник Едо Муртиќ, ја организираат Републичкиот секретаријат за култура и Музејот на современа уметност во Скопје.

Интегрален дел на изложбата претставуваат и литографиите што Муртиќ ги има направено поттикнат од трагичниот скопски дваесетшесто јулски настан 1963 год. Тие се вклучени во заедничката творба на Муртиќ и познатиот хрватски поет Јуре Каштелан, во мапата „Скопје во твоите очи“ како илустрација на стиховите на поетот, создадени на истата тема.

Организаторите ја користат приликата најтопло да им се заблагодарат на двајцата уметници за нивниот благотворен израз на сочувство спрема нашиот град.

ПРЕДГОВОР

Има и добри слики пред кои доаѓаме во искушение педантно и љубопитно да цепидлачине око со око со детаљот што ја оспорува целината.

И обратно.

Постојат платна што како машини за поставување прашања ги збркуваат возрасните како ученичиња кои не го научиле урокот. Наместо луѓето да ги запрашуваат тие дела, овие ги испреваруваат како да ги брзината со која ќе ги заслепат посматрачите со прашалници го условува човековото чувство на немоќ без кои овие сликарски платна нити на себе нити на другите не би умееле да се јават како ликовно остварување.

Да бидеме веднаш начисто: средбата со Муртикевата уметност не е нити од едниот од тие два вида: не ја прашаме, не не прашува нас, не бара препознавање, не буди сеќавања.

Уште повеќе, не остава такви какви што сме задоволно со нашата безбедност, рамнодушна на нашата несигурност. Поголемата или помала приемчивост за овој или оној вид на фигуративното, апстрактното или структуралното сликање престанува за неа да биде решавачка. Муртикевите слики освојуваат не нанесувајќи порази. На нив не им е потребно да предизвикуваат сомнение во исправноста на ставовите што во име на некои тесни естетизантни принципи им противречат за да ја добијат нашата доверба.

И тогаш кога нашето воспитание и нашиот вкус им се спротивставуваат, тие на некој чудесен начин успеваат да продрат низ оклопот на противречните ставови и без да повредат ништо да продрат во просториите резервисани за најголеми доживувања и дојдат во посед на она што им припаѓа — нашето восхитување. Од каде тоа? Нема да го изговорам зборот даровитост. Тој самиот бара повеќе објаснувања отколку што успева да објасни. Нема да се повикам нити на совршената мајсторија на овој хомо фабер кој со секое намерно или несвесно движење на својата четка ја реализира целината на една визија, не

само можна и оправдана, не само оправдана и егзистентна наспроти на метафигуралните вообликувања.

Дали ќе се повикам на совршениот занает и леснината на Муртикевите раце што се така опитни, така што според некои критичари на уметноста е тешко да се одлучи не е ли можно по негов повод да се зборува за надмоќноста на виртуозноста над останатото?

Не мислам да ја оспорам суверената вештина која Муртика го прави сопственик на сите знаени и незнаени техники, оние што асимилирајќи ги има изменето и оние што сам ги открил надвор од секоја конфекција на оваа епоха. Но, неговото мајсторство неисцрпувајќи ги ни формалните, а камо ли останатите сугестии на сликата, останува она што треба да биде за да уметноста биде уметност: средство со кое човек, можеби отуѓен, раслоен некако од дното на својата тага ја соопштува критичката жед за својата имагинарна тоталност, средство со кое, значи, Муртик ја изговара така лежерно навидум, својата животворна екстаза, изразена наспроти привидот или видот, како некое обично и мошне лаичко траење, а не како повластен миг.

Мислам дека е во тоа она скриеното и тајно во Муртикевата ликовност, магијата на неговите слики; во тоа што спонтано и поосмислено, од кој и да е друг успева да го претвори моментното во стално, исклучителното во општо.

Притоа не би чинело да се замисли дека случајната смелост или антологискиот избор на чувствителноста е онаа состојба од која тргнува во таа своја фаустовска авантура. Да, фаустовска но без посредништвото на Мефистофел.

Ако во желбата да го обликува своето чувствување на животот, тој слика чедни и невини асоцијативни пејсажи на морето, ако ги отклучува сидовите зад кои се простираат полиња обраснати со визионерски трепети, ако секавичните корени на микросостојбата и микро-расположението обично надвор од временските простори, кај него се преобразуваат во појаси на спасување на самото траење од заборавот и останатото што го угрозува, тоа е поради тоа што на Муртик му појде од рака од моментната морничавост на екстатичноста да сочини миловидност што не знае за умирања.

Зад сите наброени Муртикеви врлини, дури и под миловидноста и леснината што се присутни секогаш кај него, неумно е да не се осети невидливиот напор, сокриениот пожртвуван труд. Од роденденската торта колку свеќи и да биле на неа, не се живее цела година. За да има мед од пчела потребно е и багрем, и момина солза, и полско цвеќе. Тие се подарени не само на пчелите туку и на уметниците. Но за да има мед и уметност неопходен е оној неспокоен, грчевит и опсесивен лет на пчелата, оној творечки напор, она без што нема трансплантација на поленот и човечката трагика.

Муртик е сликар — работник зашто е автентичен уметник...

...Во секој случај пред нас е сликар чие дело, признато и ценето во оваа земја и секаде во светот, нити со резервите, што по некој, заостанувајќи, може да ги истакне, не може да се префрли во резерва. Тие платна се делувачко наметливи наспроти шармот, привлечни наспроти силовитоста.

Под своите површини и привидот со кои така маѓепснички пленат, тие се сите од содржината на ова време, што на човекот му нуди толку причини за трепети и буди толку поносни надежи дека драмата на човечкото не губи нити вкус, нити тензија ако наоѓа нови простори за своите ликовни решенија.

Интериоризацијата е само залетиште за полетни разрешувања.

Но, бидејќи станува збор за нас, луѓето, општочовечкото во Муртикевата уметност не сугерира идили што би требало да бидат крај на спротивностите во оваа наша заедничка етапа. Тоа ветува нови попрешта. Во таа отвореност на тоа сликарство бескрајот на инвенцијата и смислата до кои таа не доаѓа повеќе со пропедевтика, што наспроти тоа се откриваат сами како некоја заклучувачка придружба што ги следи мелодиските полети на самата слика, јас гледам и една од најхуманите пораки на големата и на мене така мила уметност на Едо Муртик.

Фебруар, 1964.

Оскар Давичко

(Од каталогот на белградската изложба на Муртик:

Модерна галерија, 5-III—25-III-1964)

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ ЗА УМЕТНИКОТ

Роден е на 4-V-1921 година во Велика Писаница (Хрватска). Од 1925 живее во Загреб, каде ја завршува Школата за обрт (1936—1939) и студира сликарство на Уметничката академија (1939—1943). Кратко време (1940—1941) студира на Академијата за ликовни уметности во Белград. По одењето во партизани објавува на ослободената територија, заедно со З. Прица мапа на литографии „Јама“ на текст на И. Горан—Ковачиќ (1944) и мапа линорези „Графика“ (1955). Често патува во странство (Чехословачка, Америка, Канада, Франција, Италија, Австрија, Белгија, Германија, Англија). Слика во техниките на масло на платно, гваш, акварел, фреско (Риц-бар, чекалницата на железничката станица, театарско кафеане, кафеането на небодерот во Загреб), на емајл (Генерал-турист, слаткарницата „Илица I“, Риц-бар, во Загреб) и керамика. Се бави и со графика (1959 издавачкото претпријатие „Напријед“ му објавува мапа на литографии), со опрема и илустрација на книги и сценографија.

Сликите му се наоѓаат скоро во сите уметнички музеи и галерии во Југославија и во галерии и музеи во странство (Tate-Gallery — Лондон; Musée d'art moderne, Лиџ; Colekcija Peggy Guggenheim; Colekcija Giuseppe Maialoni) и во приватни колекции во Милано, Венеција, Рим, Париз, Беч, Њујорк итд.

Живее и работи во Загреб.

ИЗЛОЖБИ

- 1944/45 Изложба на уметници партизани: Топуско, Сплит, Дубровник, Шибеник, Задар и Загреб
- 1946 Самостојна изложба: Праг (Umeleska Beseda)
- 1947/48 „Сликаство и скулптура на народите на Југославија од XIX и XX век“ Загреб, Белград, Москва, Ленинград, Братислава, Праг и Варшава
- 1948 Изложба на Е. Муртиќ, З. Прица и Н. Рајзер: Загреб и Белград
- 1951/52 Изложба на В. Шеферов и Е. Муртиќ: Њујорк, Питсбург, Лос Анџелес и Сан Педро
- 1953 Самостојна изложба „Доживувањето на Америка“, Белград и Загреб
- 1954 Изложба на В. Јосиповиќ и Е. Муртиќ, Осигек; „Салон 54“, Ријека; Биенале во Токио; Самостојна изложба Загреб и Белград
- 1955 Самостојна изложба, Брисел (Palai des Beaux — Arts)
- 1955/56 „60 слики модерно југословенско сликарство“: Марсељ, Цирих, Штутгарт, Манчестер
- 1956 Самостојна изложба, Загреб; „Салон 56“, Ријека
- 1956/57 „Современа југословенска уметност“, Рим, Милано
- 1957 „Современа хрватска уметност“
„Kroatische Kunst der Gegenwart“, Ерланген
Изложба групе „Март“, Загреб
Самостојна изложба, Беч (Galerie Würthle)
- 1958 XXIX Биенале, Венеција (Југословенски павилјон):
Муртиќ, Хегедушиќ, Ступица, Јевриќ)
„World Exhibition Ga: negle“ Питсбург
„Kunst nach 1945“, Касел
„Group Zagreb 58“, Антверпен

- 1959 Самостојна изложба во Милано (Galleria Bergamini);
„Југословенска уметност“ Париз (Calerie Creuze),
„Салон 59“, Ријека
Самостојна изложба во Загреб
„III Меѓународна изложба на графика“, Љубљана
- 1960 Самостојна изложба во Белград; самостојна изложба во Рим
„Galleria „La Medusa“); самостојна изложба, Визбаден Calerie
Renate Voukas); „Ново југословенско сликарство“, Бостон, Ва-
шингтон, Њујорк,
„Југословенски уметници“, Милано, Болоња, Торино; „Изложба
на југословенски уметници“, Антиби; I Загребска изложба на
графика, Загреб с—
- 1961 „Модерна југословенска уметност“, Визбаден
„Современо југословенско сликарство и скулптура“, Лондон, Ко-
вентри, Кинстон-апон-хал, Брајтон;
III Premio Morgan's Rain, Римини; I триенале на ликовните умет-
ности, Белград; IV меѓународна изложба на графика, Љубљана;
Народноослободителната борба во делата на ликовните уметници
на Југославија, Белград; „Салон 61“, Ријека; 60 години сли-
карство и скулптура во Хрватска, Загреб
- 1961/62 Современа југословенска уметност, Париз
- 1962 Самостојна изложба во Загреб
Современа југословенска уметност, Штокхолм; „Савремена југо-
словенска уметност, Рим, Бари, „25 артисти југослави“, Вене-
ција; „апстрактен пејзаж“, Белград
- 1963 Самостојна изложба на емајл во Загреб; „Салон 63“, Ријека;
„Тригон 63“ (Австрија, Италија, Југославија); Современи југо-
словенски сликари и графичари, Атина, Солун; Современа југо-
словенско сликарство, Вастерос; „Premio di Pittura“ Citta di
Fanza”, Фаенца; „Treticesimo Premio Lissone“, Лисоне; Само-
стојна изложба во Милано (Галерија Бергамини); Самостојна
изложба во Париз (Galerie Creuze)
- 1964 Самостојна изложба во Белград

НАГРАДИ

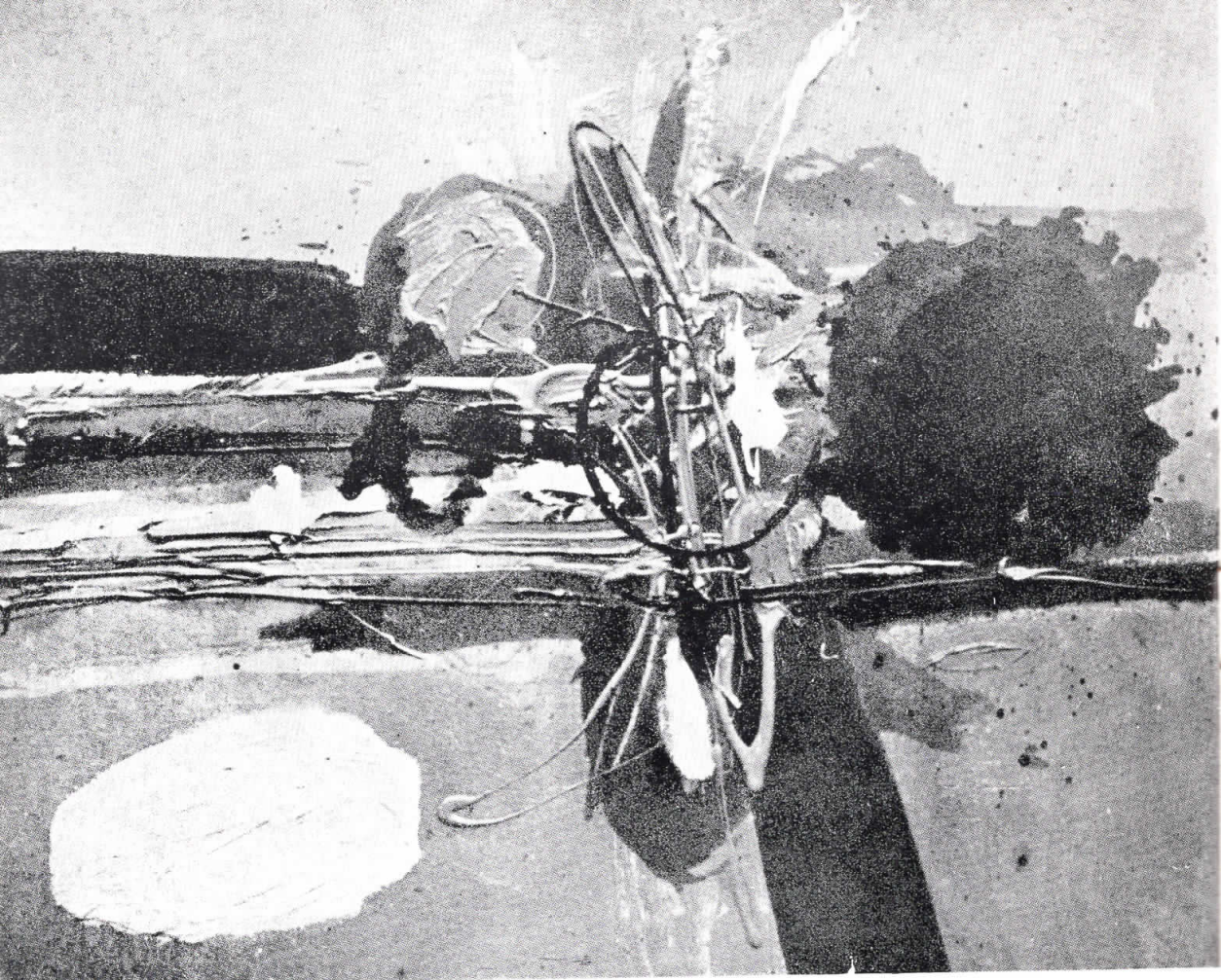
- 1948 Прва награда за сликарство на НР Хрватска;
1960 Награда за графика на град Загреб;
1961 Награда на IV Меѓународна изложба на графика во Љубљана;
награда „Morgan's Paint“ во Римини; награда „I Триенале на
ликовните уметности“ во Белград
1963 Награда за сликарство „Cittá di Faenza“ со златна медаља на
претседателот на Република Италија, во Фаенца; прва награда
„XIII Premio Lissone“, Лисон.

ИЗЛОЖЕНИ ТВОРБИ

1. Бело заминување	масло	1963	130 x 162 см.
2. Син и црвен агол	масло	1963	130 x 162 см.
3. Сино на четири страни	масло	1963	130 x 162 см.
4. Црвена вертикала	масло	1963	162 x 139 см.
5. Два црвени агла	масло	1963	198 x 148 см.
6. Сина слика	масло	1963	98 x 148 см.
7. Бела подлога	масло	1964	98 x 148 см.
8. Сино виолетово	масло	1965	98 x 148 см.
9. Пола црвен круг	масло	1963	98 x 158 см.
10. Сино, зелено на бело	масло	1964	92 x 130 см.
11. Сива подлога	масло	1964	82 x 130 см.
12. Три црвени точки	масло	1964	98 x 130 см.
13. Сино во вертикала	масло	1964	130 x 98 см.
14. Жолто, сино на сиво	масло	1964	130 x 98 см.
15. Црвена основа	масло	1964	90 x 118 см.
16. Отворени патишта	масло	1965	92 x 74 см.
17. Жолта точка на црвена	масло	1964	74 x 92 см.
18. Костенлива вертикала	масло	1964	136 x 108 см.

XII ГВАШЕВИ

Едо Муртиќ

Каталогот го издава Музејот на современа уметност — Скопје. Уредник
и ликовна спрема — Кондовски Димитар академски сликар. Клиширано
и печатено во Графичкиот завод „Гоце Делчев“ — Скопје

